

16. 11. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Konec povinného zastoupení advokáta advokátem?

Účastník musí být při řízení před Ústavním soudem zastoupen advokátem. Toť odvěká pravda, která až donedávna platila i v případech, kdy byl účastníkem sám advokát. Až nedávno, konkrétně 8. října 2015, přijalo plénum ústavního soudu stanovisko[1], které stanoví, že je-li účastníkem nebo vedlejším účastníkem řízení před Ústavním soudem advokát, nemusí být dle ustanovení § 30 odst. 1 zákona o ústavním soudu zastoupen jiným advokátem.

To přináší poměrně průlom do dosavadního chápání nutnosti být zastoupen a ani ze strany pléna Ústavního soudu nebylo toto stanovisko přijato jednomyslně, soudci Jan Filip, Pavel Rychetský a Vladimír Sládeček k věci sepsali své podrobně odůvodněné a poměrně přesvědčivé disenty.

Plénum se k věci vyjadřovalo již v dávné minulosti, konkrétně 21. 5. 1996, kdy svým nálezením[2] jasně stanovilo, že se povinnost být zastoupen advokátem vztahuje i na stěžovatele, kteří jsou sami advokáty. Argumentovalo se smyslem a mimořádnou závažností řízení před Ústavním soudem a s tím spjaté snaze o právně kvalifikované uplatňování práv a také vyššího stupně objektivitu účastníků řízení při posuzování vlastního postavení.

Ústavní soud v aktuálním stanovisku prohlásil, že je nutno vycházet ze skutečnosti, že se od doby od přijetí původního stanoviska výrazně změnily okolnosti spjaté s řízením o ústavní stížnosti. Tehdy, kolem roku 1996, bylo řízení před Ústavním soudem stále poměrně novým typem, se kterým tedy účastníci měli relativně málo zkušeností, a požadavek na striktní advokátní zastoupení se jevil racionálním. To již neplatí, v roce 2015 má každý advokát k dispozici velké množství informačních zdrojů a pomůcek, zahrnujícím komentáře a populárně naučné publikace týkající se specificky řízení před Ústavním soudem, otevřený přístup do databáze judikatury, vzory podání apod.

S využitím této bohaté databáze informací, soudních rozhodnutí a vzorů by měl dle současného názoru pléna každý advokát schopen hájit nejen práva svých klientů v řízeních před Ústavním soudem, ale i svá vlastní. Navíc se změnila i samotná dikce zákona o Ústavním soudu a řízení před ním se proměnilo v naprosté míře na pouhou písemnou komunikaci ve formě sepsání ústavní stížnosti, v současnosti se ústní jednání konají naprosto výjimečně.

Ve zkratce zakotvilo původní stanovisko dva nosné důvody, které jsou novým výkladem oba překonány - prvním je právní kvalifikovanost podání (vyvrácena výše uvedeným nárůstem relevantních zdrojů), druhým pak garance vyššího stupně objektivitu - to neplatí, neboť nelze předpokládat, že by advokát při sepsování ústavní stížnosti ve své vlastní věci postupoval s menší odborností či obezřetností, právě naopak.

Stanovisko zde přináší úsměvný argument, že v současné době působí jako advokáti několik bývalých soudců Ústavního soudu a kdyby se setrvalo na původním názoru, tak by i tito advokáti museli být zastoupeni jiným advokátem (který by byl nejspíše z podstaty věci prakticky vždy méně fundovaný, než jsou oni sami). Navíc sám stěžovatel se může vždy před podáním stížnosti s kýmkoliv poradit a pak stížnost jako advokát podat sám, popřípadě si stížnost sám sepsat a nechat ji jen podepsat jiným kolegou, možností je mnoho.

Tím dojde k úspoře nákladů řízení, neboť advokát nucený být zastoupen dalším advokátem, musí tomuto uhradit částku za 2-3 úkony právní služby, pokud není ujednáno pro bono zastoupení.

Hlavní argumenty se týká rozdílu mezi zastoupením u nejvyšších soudů (jak dle OSŘ, tak dle SŘS) a u Ústavního soudu. Tyto dva předpisy stanoví, že v řízení o mimořádných opravných prostředcích před nejvyššími soudy osoby s právnickým vzděláním (tedy ani advokáti) nemusejí být zastoupeny advokátem. To vede k tomu, že daná osoba si musí zajistit advokáta až na řízení o ústavní stížnosti, tedy přibrat osobu, která v řízení nikdy předtím nefigurovala a až do podání ústavní stížnosti o něm nic neví místo toho, aby se ve věci dál hájil advokát sám.

V úvodu byla zmíněna tři odlišná stanoviska. Tento text si neklade za cíl je podrobně rozepsat, ostatně zájemcům je celý text k nahlédnutí přímo na webové stránce[3] Ústavního soudu. Spíše se podívat na některé zajímavé argumenty které zazněly.

Prvním je disent soudce Jana Filipa, který bezesporu zaujme svým názorem na něco ve smyslu „pozitivní diskriminace“, kdy dle jeho názoru dostávají advokáti nezaslouženou výhodu v přístupu k soudu, neboť nemusí zvažovat náklady na zastupování. Soudce Sládeček si pak zapolemizoval, nakolik se úroveň právně kvalifikovaných podání zlepšila. Konkrétně spatřuje jediný posun v tom, že aktuálně jsou tato podání obsáhlejší, což ovšem ne vždy odráží zvýšenou erudovanost daného advokáta. Jeho dalším argumentem je pak nutnost jistého odstupu od subjektivního hodnocení věci, kterého je dosaženo mimo jiné i skrze zastoupení někým jiným.

Nebudu se zde pouštět do subjektivního hodnocení, který názor je ten nejsprávnější, jako obvykle bude pravda schovaná v té široké šedé zóně uprostřed, ale rád si počkám na zhodnocení tohoto posunu za několik let, zda se skutečně obavy z odlišných stanovisek naplnily nebo zda celá úprava přispěla (jak je zamýšleno) k zefektivnění a zracionálnění celé úpravy. Praktické dopady nebudou nijak velké, počet ústavních stížnosti, kde je stěžovatelem advokát, je totiž naprosto mizivý, jak ostatně zmiňuje i Pavel Rychetský ve svém odlišném stanovisku.

Jan Metelka,
student Právnické fakulty UK

[1] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Pl. ÚS-st. 1/96 (ST 1/9 SbNU 471)

[3] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)